

<http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2017.44>

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ „QUELLENEDITIONEN
ZUR GESCHICHTE DES DEUTSCHEN ORDENS UND ANDERER GEISTLI-
CHER INSTITUTIONEN”, WÜRZBURG, 12–13 V 2017 ROKU

W dniach 12–13 V 2017 r. odbyła się konferencja naukowa zatytułowana „Quelleneditionen zur Geschichte des Deutschen Ordens und anderer geistlicher Institutionen”. Obradowano w sali wykładowej Forschungsstelle Deutscher Orden działającego przy Julius-Maximilians-Universität Würzburg.

Spotkanie to należało do cyklu konferencji organizowanych z inicjatywy Niemiecko-Polskiej Grupy Dyskusyjnej do spraw Edycji Źródeł (Deutsch-Polnischer Gesprächskreis für Quellenedition). Odbywające się od 1999 r. kolokwia początkowo skierowane były do uczonych z Polski i Niemiec zajmujących się szeroko pojmowaną problematyką edycji źródeł. Od 2009 r. konferencje te odbywają się naprzemiennie w Toruniu i Würzburgu. Budzą one nieślabnące zainteresowanie także naukowców pochodzących z innych europejskich krajów, a nawet spoza Starego Kontynentu.

Obrady otworzyli Helmut Flachenecker (Julius-Maximilians-Universität Würzburg) i Janusz Tandeki (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), zwracając uwagę m.in. na potrzebę popularyzacji problematyki źródłoznawczej i edytorskiej w świecie nauki.

Pierwszy blok tematyczny dotyczył edycji źródeł związanych z klasztorami i monastycyzmem. Otwierający go referat wygłosił John D. Young (Flagler College St. Augustine, Florida), poruszając problem średniowiecznych kazań i potrzeby wydania ich nowych edycji. Podkreślił on unikatowy charakter wielu z zachowanych kazań, które nie ograniczały się do powtarzania egzemplów, a mogły zawierać indywidualne poglądy ich autorów, np. na rolę kobiety w chrześcijańskim świecie lub percepcję społeczności żydowskiej. W kolejnym wystąpieniu Wojciech Mrozowicz (Uniwersytet Wrocławski) przybliżył dorobek środkowoeuropejskich kanoników regularnych, m.in. Johannes Buscha i Benedikta Johnsdorfa, a także zagadnienia związane z ich głównymi dziełami. Następny referat, zaprezentowany przez Beatę Spieralską-Kasprzyk (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), dotyczył kolekcji łacińskich i starofrancuskich kazań przypisywanych dwunastowiecznemu biskupowi Paryża – Maurice'owi de Sully. Stało się to okazją do nawiązania do fundamentalnych dla edycji źródłowych kwestii, jak np. metody kolacjonowania i ustalania zależności między rękopisami.

Następny blok tematyczny poświęcony został wydawnictwom źródłowym traktującym o dziejach polskiego Kościoła. Marcin Sumowski (UMK) wygłosił referat o rachunkach kościołów miejskich w średniowiecznym Toruniu. Anna Skolimowska (Uniwersytet Warszawski) i Isabella Żołędziowska (UW) przedstawiły wybrane fragmenty korespondencji biskupa Jana Dantyszka, mianowicie listy wysłane do zakonników i od nich otrzymane, a także platformę cyfrową, dzięki której można do nich dotrzeć.

Wieczorna część zebrania poświęcona została źródłom do historii zarówno polskiego, jak i niemieckiego Kościoła. Pierwszym z poruszonych tematów było wzajemne oddziaływanie religii i polityki na terenie południowych Niemiec w dobie konfliktów wyznaniowych w świetle źródeł. Problem ten podjął Wolfgang Wüst (Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg). Swój projekt dotyczący badań nad strukturą osadniczą Warmii w XVI w. na podstawie źródeł kościelnych przedstawiła Wiesława Duży (Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk). Frank Kleinhagenbrock (Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn) omówił kwestię kontaktów między polskim i niemieckim episkopatem po drugiej wojnie światowej, ze szczególnym uwzględnieniem okresu Soboru Watykańskiego II.

Drugi dzień obrad rozpoczął się od dwóch bloków poświęconych edycjom źródeł do dziejów zakonu niemieckiego. Janusz Tandecki (UMK) zaprezentował przeglądowy referat dotyczący historii i perspektyw badań nad źródłami traktującymi o owym Zakonie. Udo Arnold (Universität Bonn) omówił wydane w formie regestów spisy dokumentów dotyczących zakonnego baliwatu Kolblencji i Lotaryngii oraz komturii św. Katarzyny w Kolonii. Następne wystąpienie zatytułowane „Regesten zu den Briefregistern des Deutschen Ordens. Von bewährten Methoden und neuen Funden. Die Ordensfolianten 10 und 11” wygłosił Mats Homann (Universität Hamburg). Na zakończenie tego bloku Dmitriy Weber (Sankt-Petresburskij Gosudarstwiennyj Universitet / Санкт-Петербургский Государственный Университет) przedstawił zbiory źródeł przechowywanych w Petersburgu, a odnoszących się do inflanckiej gałęzi zakonu niemieckiego i arcybiskupstwa ryskiego.

Dalsza część konferencji dotyczyła nowo opublikowanych edycji źródłowych. Krzysztof Kopiński (UMK) poruszył problematykę recenzji wydawnictw źródłowych do historii średniowiecznych i wczesnonowożytnych Prus, jakie ukazywały się w polskich czasopismach naukowych, zwłaszcza w „Zapiskach Historycznych” i „Studiach Źródłoznawczych”. Temat prelekcji Leszka Zygnera (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie) brzmiał: „Probleme und Bemerkung bei Quelledition am Beispiel der Veröffentlichung des letzten Bandes von Nikolaus Kopernikus”. Zdeněk Hojda (Univerzita Karlova) poświęcił zaś swoje wystąpienie wydawnictwom zawierającym wczesnonowożytny egodokumenty czeskiej proweniencji.

Ostatni blok sympozjum naukowego rozpoczęła prezentacja Anette Löffler (Hugo von Sankt Viktor – Institut für Quellenkunde des Mittelalters). Przytoczyła ona argumenty przemawiające za ponowną edycją dokumentów zebranych w „Acta Facultatis Medicae Universitatis Vindobonensis”. Następnie Ivana Ebelová (Univerzita Karlova) przybliżyła przebieg prac nad przygotowaniem edycji szesnastowiecznego rękopisu alchemika Bavora Rodovský’ego z Hustiřan. Ze względu na tematykę tego źródła możemy w zgodzie ze współczesnymi kategoriami nazwać je interdyscyplinarnym, co stawia przed wydawcami nowe wyzwania. Graham Jones (University of Oxford) opowiedział o pochodzącym z początków XVII w. dokumencie dworskim regulującym prawa dotyczące jednego z walijskich lasów. Ostatni referat wygłosił Piotr Kołodziejczak (UMK), przedstawiając obraz Prus, Litwy i Inflant, jako wyłania się z twórczości Eneasza Sylwiusza Piccolominiego (papieża Piusa II).

Większości z wymienionych wystąpień towarzyszyły liczne pytania do prelegentów oraz ożywiona dyskusja. Postawiono nowe pytania badawcze i poruszono żywotne dla edycji źródłowych zagadnienia, np. trudności w upublicznianiu źródeł wynikające z prawa własnościowego oraz konieczność popularyzacji projektów edytorskich wśród kolejnych pokoleń badaczy. Stale powracającym w czasie konferencji problemem była potrzeba digitalizacji źródeł i udostępniania ich możliwie najszerszemu gronu odbiorców za pośrednictwem Internetu. Obrady podsumował Helmut Flachenecker, informując o planowanym wydaniu referatów konferencyjnych w postaci publikacji oraz wyrażając nadzieję na kontynuację owego cyklu spotkań naukowych.

Piotr Kołodziejczak (Toruń)